

Rezumat teza

„Comunitatea evreiască din Mediaș în istoria și memoria secolului XX”

Cuvinte cheie: Istoria evreilor, Memorie, Mediaș, Secolul XX, Identitate, Primul Război Mondial, Al Doilea Război Mondial, Holocaust, Sionism,

Lucrarea și-a propus, încă de la început, abordarea de la general înspre particular a tematicii alese. În prima parte s-a încercat o definiție a istoriei, pentru a se deschide o perspectivă asupra istoriei evreilor, o privire de ansamblu, cu repere importante care vor fi pe parcurs regăsite și în istoria evreilor din România, apoi a celor din Transilvania și, ulterior, chiar în fragmentele rămase referitoare la comunitatea de la Mediaș. S-a încercat o situare temporală a lucrării, cu o perspectivă asupra secolului XX, pentru a se fixa atât perioada urmărită, cât și particularitățile care decurg din aceasta. În descrierea secolului s-a ținut seama de schimbările aduse și s-au relevat particularitățile care se vor regăsi în analizele din părțile a II-a și a III-a. Pentru o conturare a acestui context istoric, s-a fixat și contextul european, spațial, cultural, politic, pentru că acesta va fi cel care a găzduit mișcările și schimbările ideologice care au fost analizate.

Partea a II-a deschide premisele de abordare a problematicii urmărite, metodologia folosită de alți cercetători pentru abordarea temei în zonele învecinate, sau cel puțin cele care trimit la studiul acestor zone în perioada menționată. S-a urmărit reliefarea particularităților din cadrul metodologiilor din analizele recente care au avut ca subiect tratarea minorităților în acest secol.

După fixarea acestor repere, s-a trecut la plasarea evreilor din Mediaș în contextul istoric și geografic al zonei. S-au reținut detalii din jurnale de călătorie, însemnări ale autorităților și s-a încercat o definiție a particularității zonei. Mai apoi, au fost folosite cât mai multe surse care urmăresc istoria evreilor de aici în contextul politicii Imperiului Habsburgic sau a Imperiului Austro-Ungar, schimbări, diferențe între comunități și tot complexul ideologic care este antrenat de ele. Nu au fost omise nici aspectele culturale, lingvistice, particularități care au definit și au conturat comunitatea până la începutul secolului XX.

Lipsa dovezilor directe și a istoriografiei aplicate pe acest spațiu a determinat conturarea istoriei de secol XX aici, cu schimbările regionale și naționale declanșate de Marea Unire. S-au urmărit originile conflictelor, devenirea lor, pentru că acestea vor fi elementele constante pentru istoria evreilor și a tuturor minorităților naționale. S-au făcut comparații pentru a se obține cât mai multe nuanțări ale problemei. S-a acordat o atenție specială mișcărilor intelectuale, a reformelor din zonă, pentru a se contura cel puțin o imagine a sudului Transilvaniei în perioada interbelică. Aici s-au folosit și informații obținute din presa Mediașului, detalii ce contribuiau la imaginea percepută de alții despre evreii de aici, dar și imaginea pe care evreii o aveau despre sine.

Nu a fost omisă nici perspectiva de la București în privința regiunii și a politicilor de aici. S-a încercat, apoi, urmărirea condiției evreilor atât la nivel național, cât și regional. Acest lucru a fost articulat printr-un studiu comparativ al istoriografiei de proveniență transilvăneană și cea din Vechiul Regat. În cadrul acestuia s-au evidențiat diferențele și asemănările, mai ales în privința raportării la ideea de sionism, atât de importantă pentru secolul în discuție.

După ce s-au articulat aceste probleme, urmărindu-se toate perspectivele minoritare și naționale, s-a trecut la o analiză a legilor antisemite care au decurs din toate ideologiile prezentate anterior. Apoi s-a prezentat o analiză a perioadei comuniste, mutațiile și crizele identitare aduse de aceasta mai ales în cazul evreilor. S-a insistat pe curentul sionist pentru a releva rolul acestuia pentru redefinirea identității evreiești, dar și pentru a ilustra poziția fluctuantă a statului față de ei. S-au urmărit și bilanțul războiului, Holocaustului și persecuțiilor din fiecare zonă, pentru ca apoi să fie urmărită politica de reabilitare a structurilor evreiești în perioada comunistă. Analiza are în vedere curentele de emigrări, cauze, valuri și atitudini față de acestea. Totodată, au fost analizate sursele și presa din Mediaș, care oglindesc o parte din aceste schimbări și le oferă și o notă locală demnă de reținut atât pentru istoria evreilor în sudul Transilvaniei după cel de-al Doilea Război Mondial, cât și pentru nuanțele pe care le dobândesc discursurile specifice comunismului la nivel zonal.

Partea a III-a este rezervată memoriei, rolului ei în consemnarea istoriei și, în cazul de față, pentru reîntregirea istoriei evreilor de aici. Argumentarea a fost realizată pe baza unor interviuri, atât cu cei care au fost implicați în comunitate o perioadă, cât și cu cei care au observat, ca și locuitori, impactul comunității asupra zonei și orașului. Nu sunt omise analize de

documente, multe dintre ele inedite. Toate vor fi exemple despre istoria trăită de membri de aici: supraviețuitori ai Holocaustului, alții înregimentați pentru munca silnică, alții ca exemple ale comunității evreiești în perioada comunistă. Ca și concluzie a acestei părți, se încearcă trasarea unor concepte specifice sociologiei și se evidențiază rolul pe care astfel de abordări îl au pentru studiul unei comunități, dar și al unui grup de minorități în spațiul românesc.

Pentru a reîntregi sfera spirituală a evreilor din Mediaș, s-a făcut o analiză asupra elementelor culturale și spirituale ale acesteia: sinagoga, clădirea reprezentativă și fondului de cărți de aici; s-a făcut o analiză, o indexare a acestora, dar și o evidențiere a rolului cărților de rugăciune pentru viața spirituală evreiască.

Studiul acesta este doar o mică parte față de ceea ce ar putea deveni o istorie propriu-zisă a evreilor din sudul Transilvaniei. Zona aceasta, care încă mai păstrează un profil săsesc și amintirea despre o lume unică, a impus un profil unic evreilor care au locuit aici. Integrați în sisteme de muncă silnică, sau supraviețuitori ai Holocaustului, integrați în sistemele educaționale sau chiar conducând anumite domenii ale industriei de secol XX, evreii de aici reprezintă un model al supraviețuirii evreilor. Istoria a însemnat fapte, dar și credință, asimilare dar și păstrarea identității.

Tot demersul și înaintarea în această lume, au dovedit că, pe lângă privilegiul și responsabilitatea care decurgeau din această încercare, acesta a însemnat înțelegerea că istoria este la fel de permeabilă și de fluidă ca însăși mentalitatea grupului pe care am încercat să-l surprind. Ulterior, s-a conștientizat faptul că tocmai instrumentele și diversitatea lor impuneau și atitudinea pe care trebuia să o am față de propriul meu subiect: de deschidere și umilitate, dar toate dublate de recunoștința; am învățat că diversitatea înseamnă și capacitatea de a contextualiza și oferea posibilitatea de a integra acest studiu în cadrul unuia mai amplu.